

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarih ve no : 28.04.2022 - 402
Karar Tarih ve no : 28.04.2022 - 10569

Toplantı Yeri
ESKİŞEHİR

Eskişehir İli, İnönü İlçesi, İsmetpaşa Mahallesi, 425 ada, 4 parselde yer alan Alçengel (Şeyh Kuddusi) Cami'ye ilişkin hazırlanan çevre düzenleme projesinin değerlendirilmesi talebini konu alan Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 13.12.2021 tarih, 162530 sayılı yazısı doğrultusunda Kurul Müdürlüğü uzmanlarınca yapılan yerinde inceleme ve dosya incelemesinde söz konusu Cami'nin tescilli olmadığı, korunma alanının belirlenmediği ve Cami'nin tescili ile koruma alanının belirlenmesi konusunun değerlendirilmesine ilişkin; Kurul Müdürlüğü uzmanlarının 14.12.2021 tarih, 1101366 sayılı sayılı yerinde inceleme raporu ve ekleri, kurum görüşlerinin talep edildiği Kurul Müdürlüğü'nün 29.12.2021 tarih, 2046601 sayılı yazısı, Kurul Müdürlüğü uzmanlarının 01.04.2022 tarih, 1307907 sayılı yerinde inceleme raporu, Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nün 11.04.2022 tarih, 231111 sayılı yazısı ve Kütahya Vakıflar Bölge Müdürlüğü uzmanlarının 07.04.2022 tarihli raporu, kurum görüşlerinin iletildiği yazılar, Eskişehir Valiliği, Kadastro Müdürlüğü'nün 15.04.2022 tarih, 4683292 sayılı yazısı ve eki, 25.04.2022 tarih, 1353567 sayılı dosya inceleme raporu okundu, fotoğrafları, korunma alanı kadastral krokisi, tescil fişi ve dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Eskişehir İli, İnönü İlçesi, İsmetpaşa Mahallesi, 425 ada, 4 parselde yer alan, mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait Alçengel (Şeyh Kuddusi) Cami'nin yapım malzemesi ve tekniği, plan şeması, mimari detayları ve tarihi değeri ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı özelliği göstermesi nedeniyle 2863 sayılı Kanun kapsamında Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tesciline; koruma grubunun "1. (Bir) Grup" olarak belirlenmesine; Camiye ilişkin hazırlanan tescil fişinin uygun olduğuna, Alçengel (Şeyh Kuddusi) Cami ve Cami ile aynı parselde yer alan Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 09.11.1990 tarih, 880 sayılı Kararı ile I.(Bir) Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescilli Hazire ile 425 ada, 3 parselde yer alan Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 12.07.1980 tarih, A-2326 sayılı Kararı ile II. (İki) Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescilli Şadırvan'a ilişkin hazırlanan korunma alanı kadastral krokisinin uygun olduğuna; tescilli taşınmazlar ve korunma alanı sınırları içerisinde 2863 sayılı Kanun ve ilgili mevzuat kapsamında gerekli izinler alınmadan herhangi bir inşai ve fiziki müdahalede bulunulmamasına karar verildi.

KORUNMASI GEREKLİ TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIĞI VE KORUNMA ALANI KROKİSİ

Adı : Alpengel Camii
(Şeyh Kuddusi)

İl / İlçe : Eskişehir / İnönü

Mahalle : İsmet Paşa

Pafta : 1/1

Ada/Parsel : 425/3 ve 425/4

Tür/Derece : 1. (Bir) ve II. (iki) Grup
KGTKV

Ölçek : 1/Kroki

..... : Korunma Alanı

 : 1. (Bir) ve II. (iki) Grup
KGTKV

① Şadırvan (II).iki Grup

Yapılar : ② Hazire (I).Bir Grup

③ Camii (I).Bir Grup

ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI

KORUMA BÖLGE KURULUNUN

28.04.2022 TARİH, 10569. SAYILI KARAR

EKİDİR.

ASLI GİBİDİR.

Rahime KARAOĞLU MBRAT

Bölge Kurulu Müdürü V.

AVRUPA KONSEYİ	KÜLTÜREL VARLIKLARI KORUMA ENVANTERİ			ANIT	ENVANTER NO:		
TÜRKİYE	KÜLTÜR VARLIKLARINI KORUMA KURULU				HARİTA NO:		
İLİ : Eskişehir	İLÇESİ : İnönü	Köy / Mahalle: İsmetpaşa		KORUMA DERECESESİ:	ANITSAL:	I	
SOKAK VE KAPI NO:	KADASTRO PAFTA:	ADA:425	PARSEL:4	I (Bir)	ÇEVRESEL:		
ADI: Alçengel Camii	YAPTIRAN:	YAPAN:	MİMARİ ÇAĞI (Üslup): Geç Dönem Osmanlı	VAKFİYE:	ÇEVREYE AYKIRI:		
	YAPIM TARİHİ: 19. Yy. başı	KİTABE:					

GENEL TANIM: Mevcut camii enine dikdörtgen planlı, kırma çatılı, ahşap bindirme tavanlı, kare kaideli ve tuğla gövdeli minaresi ile 19. yy. yapısıdır.

A	İYİ	TAŞIYICI YAPI	A	DIŞ YAPI	A	ÜST	İÇ YAPI	A	SÜSLEME	A	YOK		
B	ORTA		B	YAP	B	YAP		B	ELEMANLARI	B	RUTUBET	B	İZİ VAR
C	ENA		C		C			C		C		C	ÖNEMLİ

VAZİYET PLANI:

FOTOĞRAF:

GÖZLEMLER :

Eskişehir İli, İnönü İlçesi, İsmet Paşa Mahallesi, 425 ada 4 parselde yer alan Alçengel Camii oldukça büyük bir avlunun güneybatı köşesinde yer almaktadır. Camiinin üzerinde herhangi bir kitabe olmadığından, hangi tarihte ve kim tarafından yapıldığı bilinmemektedir. Son cemaat yerinde, giriş kapısının üzerine sonradan yerleştirilmiş mermer kitabe de hiçbir kaynağa atıfta bulunmadan "Şeyh Kuddusi Camii 1357" tarihi yazılıdır. Ancak kaynaklarda; 12.yy ilk çeyreğinde Buhara tarafından gelerek İnönü'de bir dergah kuran Şeyh Kuddusi Efendi ile şeyhin ölümünden sonra, dergahın başına geçen ve 1160 tarihinde İsmet oğlu Murat Ahinin mezarının Alçengel camii haziresinde olduğu aktarılmaktadır. Bu bilgilerden hareketle, Camii haziresinin bulunduğu yerde daha önce bu evliyanın sandukalarının bulunduğu bir türbe olma ihtimali vardır, ancak bu türbe zamanla yıkılmıştır. Alçengel camii plan şeması ve yapım tekniğine bakıldığında bu tarihlerde yapılmış olması çok zayıf bir ihtimaldir. Caminin plan şeması Eskişehir ve çevresinde sık sık karşılaştığımız 19. Yy başlarında inşa edilen dikdörtgen planlı, ahşap tavanlı camilerin plan şemasındadır, dolayısıyla, 19 yy başları veya ortasında yapılmış olması güçlü bir ihtimaldir. Haziresinde yatan evliyanın adına ithafen "Şeyh Kuddusi camii" veya "Ahi Çengel Camii" de denilmektedir.

Alçengel Camii'nin kuzey cephesinde yer alan son cemaat yeri, özgün son cemaat yerini oluşturan ahşap direklerin sülalim, duvarla örülerek kapatılmasıyla son halini almıştır. Son cemaat yerinin ahşap direklerinin kaidelerinde 3 adet döşerme taş görülmektedir. Caminin minaresi kare planlı tuğla hatıllı kesme taş kaideli, silindirik gövdeli, 5 sıra mukarnas dizisinden oluşan şerefe altı düzeni ve mukarnas ile bilezik arasında bir sıra halinde muhdes seramik kaplaması ile oldukça dikkat çekicidir. Harimde tavan tamamen ahşap olup, bindirme tavan benzeri birbirinin içerisine yerleştirilmiş iki adet kare vardır. Tavanın tam ortasında üzerinde geometrik bezemeler bulunan ahşap bir göbek bulunmaktadır. Güney duvarının tam ortasında yarım silindirik kesitli çini ile kaplı mihrab yer alır. Mihrabın sağ ve solunda muhdes minber ile vaaz kürsüsü yer almaktadır. Harimin kuzeyinde, 4 adet ahşap direk üzerine yerleştirilmiş profilli ahşap yastıklar üzerinde taşınan, kadınlar mahfili yer alır, mahfilin ön kısmında dikdörtgen formunda, bir balkon bulunur.

Alçengel camiiinin batı tarafında içerisinde 4 adet sandukanın bulunduğu hazire yer almaktadır.

Son haliyle 19. yy. başlarına tarihlenen Alçengel Camii, Geç Osmanlı Camii mimarisinde ve Eskişehir ile çevresinde görülen bindirme tavanlı camilerin farklı bir yorumunu oluşturan tavanı ve plan şeması ile özgününde revaklı son cemaat yeri ve tuğla minaresi ile nitelikli bir kültür varlığıdır.

ORJİNAL KULLANIM :

Camii

BUGÜNKÜ KULLANIM :

Camii

ÖNERİLEN KULLANIM

Camii

HAZIRLAYANLAR :

Ebru EYNALLI
Sanat Tarihçisi

Begüm AKBABA BALÇILAR
Mimar

YAYIN DİZİNİ

ESKİŞEHİR KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULUNUN
28.04.2022 TARİH, 10569 SAYILI KARAR
EKİDİR.

ASLİ GİBİDİR
Rahime KARAOĞLU MURAT
Bölge Kurulu Müdür V.

EKLER:

RAPOR
FOTOĞRAF
RÖLÖVE PROJESİ
RESTORASYON PROJESİ
HARİTA
KROKİ
KİTABE
VAKFİYE

KONTROL EDEN:

KURUL KARARLARI:

REVİZYON:

KURUL ONAYI: